

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики України
06.07.2015 № 155

Зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України
07.12.2017 № 318

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ "СТАН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ"**

Київ – 2015

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту структурної статистики та статистики фінансів підприємств Кузнецова М. С.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження "Стан ділової активності підприємств" (далі – Методологічні положення) визначають основні положення та методи, які використовуються при проведенні цього державного статистичного спостереження.

Методологічні положення підготували працівники департаменту структурної статистики та статистики фінансів підприємств.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 26.06.2015 № 7).

Зміни до Методологічних положень схвалені на засіданні Комісії з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 17.11.2017 № 22).

Державна служба статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
- телефон: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-01-53
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова	4
I. Загальні положення	5
II. Визначення термінів і основних понять. Скорочення	5
III. Методологічні та практичні аспекти організації та проведення державного статистичного спостереження	6
1. Мета й основні характеристики державного статистичного спостереження	6
2. Охоплення державного статистичного спостереження	9
3. Програма державного статистичного спостереження	10
4. Джерела державного статистичного спостереження	12
5. Порядок проведення та розробки державного статистичного спостереження, поширення й оприлюднення його результатів	12
6. Конфіденційність	18
Додатки:	
Додаток 1. Агрегації для угруповання показників державного статистичного спостереження у промисловості за ОПГ відповідно до Гармонізованої програми ЄС	19
Додаток 2. Агрегації для угруповання показників державного статистичного спостереження у роздрібній торгівлі відповідно до Гармонізованої програми ЄС	20
Додаток 3. Показники, що поширюються за результатами державного статистичного спостереження, та їх деталізація	21
Список використаних джерел	23

Передмова

Ці Методологічні положення розроблено на виконання стратегічних напрямів подальшого розвитку статистики ділової активності підприємств, передбачених заходами Стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 145-р.

Метою розроблення Методологічних положень є визначення методології проведення державного статистичного спостереження "Стан ділової активності підприємств" (далі – державне статистичне спостереження) відповідно до вимог Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо обстежень тенденцій ділової активності та з урахуванням потреб національних користувачів.

Методологічні положення підготовлено з урахуванням рекомендацій експертів ЄС п. Е. Сленто (Статистика Данії), А. Хуссейні-Шкалітц, Я. Горін (Національний інститут статистики та економічних досліджень Франції), отриманих у рамках проекту Твіннінг "Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою покращення її потенціалу та продукції".

Методологічні положення складаються з передмови, трьох розділів, списку використаних джерел та додатків. Вони містять опис мети, основних характеристик, програми та джерел державного статистичного спостереження, загальних принципів і критеріїв формування сукупностей одиниць для обстежень ділової активності підприємств (далі – ОДАП), порядку розробки й поширення інформації за результатами цього спостереження.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики всіх рівнів та можуть бути корисними для інших зацікавлених користувачів статистичної інформації.

I. Загальні положення

1. Методологічні положення визначають методологічні та практичні аспекти організації та проведення державного статистичного спостереження.

Основні методологічні положення цього документа сформульовано згідно з рекомендаціями щодо організації та проведення ОДАП, викладеними в Об'єднаній гармонізованій програмі ЄС щодо обстежень тенденцій ділової активності бізнесу та споживання (далі – Гармонізована програма ЄС) [19] та Керівництві ОЕСР із обстежень ділової активності [18].

2. ОДАП – це обстеження, в ході якого вивчаються думки керівників підприємств, а не збираються статистичні дані, тобто це інструмент дослідження економічних явищ з урахуванням суб'єктивних поглядів агентів ринку [16]. Отже, ОДАП відрізняється від звичайних кількісних статистичних обстежень одним важливим аспектом, а саме природою інформації, що збирається.

Одна з головних переваг анкети ОДАП – це її простота та доступність для респондентів. Тобто заповнення анкети не повинно зайняти у респондентів багато часу, а сама побудова анкети має заохочувати їх до участі в опитуванні.

3. Методологічні положення ґрунтуються на нормах Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, законів України "Про інформацію", "Про державну статистику", "Про доступ до публічної інформації", Концепції забезпечення статистичної конфіденційності, затвердженої наказом Держстату від 28.07.2015 № 180, Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, затвердженого наказом Держкомстату від 16.12.2009 № 481.

II. Визначення термінів і основних понять. Скорочення

1. Для цілей Методологічних положень терміни вживаються у тлумаченнях, визначених Глосарієм до плану статистичного спостереження [6] та Положенням про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств [14], а також у такому значенні:

баланс – різниця між часткою позитивних ("підвищення" або "вище норми") та негативних ("зниження" або "нижче норми") варіантів відповідей у відсотках до загального числа відповідей.

2. Скорочення:

ЄС – Європейський Союз.

КВЕД – Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (зі змінами).

КІСЕ – Класифікація інституційних секторів економіки, затверджена наказом Держстату від 03.12.2014 № 378.

КОАТУУ – Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України ДК 014–97, затверджений наказом Держстандарту України від 31.10.1997 № 659 (зі змінами та доповненнями).

ОДАП – обстеження ділової активності підприємств.

ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку.

ОПГ – Основні промислові групи (аналог MIGs 2009).

РСО – реєстр статистичних одиниць.

КОПФГ – Класифікація організаційно-правових форм господарювання, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 28.05.2004 № 97 (зі змінами).

III. Методологічні та практичні аспекти організації та проведення державного статистичного спостереження

1. Мета й основні характеристики державного статистичного спостереження

1. Метою проведення державного статистичного спостереження є отримання інформації стосовно очікувань підприємств щодо перспектив розвитку їх ділової активності. Ця інформація (переважно якісного, а також незначною мірою, кількісного характеру) використовується для:

розрахунку індикаторів ділових очікувань на методологічних засадах, які застосовуються в країнах-членах ЄС;

забезпечення інформаційних потреб національних користувачів і міжнародних організацій.

2. Державне статистичне спостереження проводиться за такими угрупованнями видів економічної діяльності: промисловість, будівництво, роздрібна торгівля, сфера послуг і сільське господарство.

3. Визначено такі ознаки показників державного статистичного спостереження:

Ознаки показників	
За характером інформації	якісні
	кількісні
За метою оцінювання	оцінка рівня
	оцінка змін
За часом оцінювання	минулий
	поточний
	майбутній
За періодичністю оцінювання	квартальна
	два рази на рік
	річна

3.1. За характером інформації дані поділяються на "якісні" та "кількісні".

"Якісні" дані ґрунтуються на суб'єктивних оцінках керівників підприємств і визначаються за варіантами відповідей. Показники представлені, як правило, у вигляді запитань із триваріантними, упорядкованими за убутанням, відповідями як відносно змін ділової активності за попередні та у наступні три місяці (на кшталт "більше", "без змін", "менше"), так і оцінки рівня ("вище норми", "нормальний для сезону", "нижче норми").

Більшість запитань анкети ОДАП саме такого, альтернативного типу. Тобто заздалегідь подаються відповіді, що виключають одна одну. Наприклад, стандартне запитання анкети може бути таким:

"Як, на Вашу думку, зміниться обсяг виробництва продукції у наступні три місяці:

- збільшиться;
- не зміниться;
- зменшиться."

Кожній із цих відповідей може бути приписано деяке число, що визначає відносну інтенсивність прояву тієї або іншої якісної властивості показника ділової активності. У цьому випадку ознакам оцінки напряму зміни або оцінки рівня присвоюються відповідні числа +1, 0 та -1 для варіантів відповідей.

У деяких випадках респонденти мають можливість вибору між чотирма варіантами відповідей. Це стосується запитань щодо зовнішніх ринків та запасів (готової продукції, товарів), по яких варіанти відповідей на кшталт "більше", "без змін", "менше" доповнено позицією "немає експорту" або "немає запасів", що дозволяє респонденту надавати об'єктивну відповідь на запитання, не завишуючи частку відповідей на кшталт "без змін".

"Якісна" інформація також одержується із багатоваріантних запитань, на які можливо обрати один або кілька варіантів відповідей. Наприклад:

- "Які основні фактори зараз стримують будівельну діяльність?
- недостатній попит;
 - погодні умови;
 - нестача матеріалів та/або устаткування;
 - нестача робочої сили;
 - фінансові обмеження;
 - інші фактори;
 - нічого не стримує".

Анкети, розроблені для проведення цього державного статистичного спостереження, містять невелику кількість запитань, що сприяє мінімізації "невідповідей" та підвищує ймовірність отримання правильних відповідей, і спрямовані на одержання інформації "якісного" характеру.

Частка запитань, що вимагають отримання "кількісних" даних (у місяцях, відсотках тощо), є невеликою. Зміст цих запитань обмежується одержанням інформації, відомої тим, кому доручено керівництво підприємством. До такої інформації, наприклад, належать відсоток завантаження виробничих потужностей, кількість місяців забезпеченості замовленнями, проектний обсяг інвестицій.

3.2. За метою оцінювання показники державного статистичного спостереження згруповано так [17]:

Оцінка рівня.

Це може бути або оцінка рівня, або порівняння з нормальним станом. Відповіді можуть мати такі форми:

дуже великий (вище норми);
достатній (нормальний для сезону);
дуже малий (нижче норми).

Такі запитання зазвичай ставляться відносно поточного обсягу запасів, замовлень на виробництво продукції тощо.

Оцінка змін.

Це запитання про тенденції за попередні та у наступні три місяці. Відповіді можуть мати такі форми:

збільшиться;
не зміниться;
зменшиться.

Такий тип запитань найчастіше використовується для більшості змінних ознак, тобто таких, як виробництво, замовлення, зайнятість, ціни тощо.

3.3. За часом оцінювання.

Показники державного статистичного спостереження мають відповідний час оцінювання:

минулий;
поточний;
майбутній.

3.4. За періодичністю оцінювання.

Запитання ставляться респондентам з квартальною, річною періодичністю та два рази на рік.

4. Результатами проведення державного статистичного спостереження є первинні, розрахункові й узагальнені (за розрізами, наведеними у пункті 8 глави 5 розділу III цих Методологічних положень) статистичні дані (статистична інформація).

5. Державне статистичне спостереження має такі основні характеристики:

5.1. За ступенем охоплення одиниць: несуцільне вибіркове.

5.2. Періодичність державного статистичного спостереження: квартальне; щодо інвестиційних планів у промисловості – два рази на рік.

5.3. Організаційна форма державного статистичного спостереження: спеціально організоване статистичне спостереження – опитування.

5.4.Спосіб державного статистичного спостереження: опитування (самореєстрація).

5.5.Одиниця державного статистичного спостереження: підприємство.

5.6.Респондент державного статистичного спостереження: юридична особа.

5.7.Органи, які здійснюють державне статистичне спостереження: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, територіальні органи Держстату.

5.8.Місце проведення державного статистичного спостереження: регіони України.

5.9.Класифікатори, що використовуються при проведенні державного статистичного спостереження: КІСЕ, КОПФГ, КВЕД, КОАТУУ, ОПГ.

2. Охоплення державного статистичного спостереження

1. Державне статистичне спостереження охоплює статистичні одиниці, які:

1.1. За КІСЕ відносяться до сектору S.11 "Нефінансові корпорації" та S.12 "Фінансові корпорації".

1.2. За КОПФГ мають організаційно-правову форму господарювання за такими кодами: 110-193, 230-281, 310, 330-340, 510-590, 915-940.

1.3. За основним видом економічної діяльності за КВЕД відносяться до кодів 01.11 – 01.50 (сільське господарство), 05.10 – 35.13, 35.21, 35.22, 35.30 – 39.00 (промисловість), 41.10 – 43.99 (будівництво), 45.11 – 45.40, 47.11 – 47.99 (роздрібна торгівля), 49.10 – 82.99, 90.01 – 93.29, 95.11 – 96.09 (сфера послуг).

2. Охоплення державним статистичним спостереженням статистичних одиниць, які за основним видом економічної діяльності відносяться до класів 01.11 – 01.50 секції А "Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство", секцій В "Добувна промисловість і розроблення кар'єрів", Д "Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря" та Е "Водопостачання; каналізація, поводження з відходами" за КВЕД, є національною особливістю та не передбачено системою європейських гармонізованих обстежень.

3. Програма державного статистичного спостереження

1. Державне статистичне спостереження проводиться на регулярній основі з метою з'ясування думок керівників підприємств щодо змін економічного стану підприємств та очікуваних перспектив його розвитку.

2. Перелік запитань та їх формулювання в анкетах ОДАП ґрунтуються на Гармонізованій програмі ЄС, про що зазначено на бланках анкет з посиланням на електронний ресурс http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/bcs_user_guide_en.pdf. Квартальні запитання ставляться респондентам у січні, квітні, липні, жовтні; запитання з періодичністю двічі на рік – у квітні та жовтні, а з річною періодичністю – у жовтні.

3. Програма обстеження ділової активності промислових підприємств. Стосовно промислових підприємств спостерігаються такі показники:

3.1. Із кварталюю періодичністю:

зміни обсягу виробництва продукції за попередні та у наступні три місяці; зміни обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту) за попередні три місяці; оцінка поточного обсягу замовлень на виробництво продукції (попиту); оцінка поточного обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (експортного попиту); оцінка поточного обсягу запасів готової продукції; зміни відпускних цін на продукцію у наступні три місяці; зміни кількості працівників у наступні три місяці; забезпеченість замовленнями; зміна обсягу іноземних замовлень на виробництво продукції (оцінка експортного попиту) у наступні три місяці; оцінка достатності виробничих потужностей; завантаженість виробничих потужностей; фактори, що стримують виробництво; зміни конкурентної позиції на внутрішньому ринку за попередні три місяці; зміни конкурентної позиції на зовнішніх ринках у межах ЄС та за межами ЄС за попередні три місяці.

3.2. Із періодичністю два рази на рік:

зміни проектних обсягів інвестицій у поточному році (t) порівняно з попереднім роком ($t-1$).

3.3. Із річною періодичністю:

зміни обсягу інвестицій у попередньому році ($t-1$) порівняно з роком $t-2$; зміни проектних обсягів інвестицій у наступному році ($t+1$) порівняно з поточним роком (t); напрями цільового призначення інвестицій у поточному та наступному роках; фактори, що впливають на інвестиції, та ступені їх впливу у поточному та наступному роках.

4. Програма обстеження ділової активності будівельних підприємств.

Стосовно будівельних підприємств спостерігаються такі показники:

зміни обсягу виконаних будівельних робіт за попередні три місяці; оцінка поточного обсягу замовлень; зміни цін на роботи у наступні три місяці; зміни кількості працівників у наступні три місяці; забезпеченість замовленнями; фактори, що стримують будівельну діяльність.

5. Програма обстеження ділової активності підприємств роздрібної торгівлі.

Стосовно підприємств роздрібної торгівлі спостерігаються такі показники:

зміни обсягу продажу (обороту) за попередні та у наступні три місяці; оцінка поточного обсягу запасів товарів; зміни обсягу замовлень підприємств у постачальників на товари у наступні три місяці; зміни кількості працівників у наступні три місяці; зміни цін на товари у наступні три місяці.

6. Програма обстеження ділової активності підприємств сфери послуг.

6.1. Стосовно підприємств сфери послуг спостерігаються такі показники:

зміни бізнес-ситуації за попередні три місяці; зміни попиту на послуги (обсягу реалізації послуг) за попередні та у наступні три місяці; зміни кількості працівників за попередні та у наступні три місяці; зміни цін на послуги у наступні три місяці; фактори, що стримують діяльність; завантаженість потужностей.

6.2. Додатково стосовно підприємств сфери фінансових послуг відслідковуються такі показники:

зміни операційного доходу за попередні та у наступні три місяці; зміни операційних витрат за попередні та у наступні три місяці; зміни рентабельності за попередні та у наступні три місяці; зміни капітальних витрат за попередні та у наступні три місяці; зміни конкурентної позиції за попередні та у наступні три місяці, у тому числі в Україні, в межах ЄС та за межами ЄС.

7. Програма обстеження ділової активності сільськогосподарських підприємств.

Програма обстеження ділової активності сільськогосподарських підприємств передбачає такі показники:

зміни обсягу виробленої продукції за попередні та у наступні три місяці; зміни обсягу реалізованої продукції на зовнішніх ринках у межах ЄС та за межами ЄС за попередні три місяці; оцінка поточного обсягу запасів продукції, призначеної для реалізації; зміни цін на продукцію у наступні три місяці; зміни кількості працівників у наступні три місяці; фактори, що стримують виробництво.

4. Джерела державного статистичного спостереження

1. Джерелами для проведення державного статистичного спостереження є:

1.1. Форми державного статистичного спостереження:

№ 2К-П (квартальна) "Обстеження ділової активності промислового підприємства";

№ 2К-П інв (два рази на рік) "Обстеження ділової активності промислового підприємства (інвестиції)";

№ 2К-Б (квартальна) "Обстеження ділової активності будівельного підприємства";

№ 2К-Т (квартальна) "Обстеження ділової активності підприємства оптової та роздрібною торгівлі, з ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів";

№ 2К-СП (квартальна) "Обстеження ділової активності підприємства сфери послуг";

№ 2К-С (квартальна) "Обстеження ділової активності сільськогосподарського підприємства".

1.2. Дані державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції" щодо обсягів капітальних інвестицій підприємств промисловості за рік, за січень–червень (первинні та зведені дані).

1.3. Дані державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" (зведені дані).

1.4. Дані фінансової звітності банків України, розміщені на офіційному веб-сайті НБУ (www.bank.gov.ua) у розділі "Публічна інформація у формі відкритих даних"/"Дані фінансової звітності банків України".

1.5. Адміністративні дані Іноземного підприємства "ГФК ЮКРЕЙН" (далі – ІП "ГФК ЮКРЕЙН") щодо індексу очікуваних змін особистого матеріального становища, індексу очікуваного розвитку економіки країни впродовж найближчого року, індексу очікуваної динаміки безробіття, індексу імовірності заощадження грошей протягом наступних дванадцяти місяців, які розраховані в рамках маркетингового дослідження на тему "Споживчі настрої в Україні". Ці дані Держстат одержує з квартальною періодичністю згідно з договором, що укладається з ІП "ГФК ЮКРЕЙН" на відповідний рік.

5. Порядок проведення та розробки державного статистичного спостереження, поширення й оприлюднення його результатів

1. Формування сукупності одиниць для проведення державного статистичного спостереження здійснюється щорічно на державному рівні на

основі підготовленого в рамках РСО загального списку одиниць статистичних спостережень, активних станом на 01 листопада звітного року.

2. До сукупності включають одиниці, які відповідають таким ознакам:

№ п/п	Критерії	Класифікації та довідники	Ознака критеріїв
1.	Інституційний сектор економіки	КІСЕ	S.11, S.12
2.	Тип статистичної одиниці	Довідник типів статистичних одиниць	підприємство
3.	Організаційно-правова форма господарювання	КОПФГ	110-193, 230-281, 310, 330-340, 510-590, 915-940
4.	Вид економічної діяльності	КВЕД	05.10 – 35.13, 35.21, 35.22, 35.30 – 39.00 (промисловість); 41.10 – 43.99 (будівництво); 45.11 – 45.40, 47.11 – 47.99 (роздрібна торгівля); 49.10 – 82.99, 90.01 – 93.29, 95.11 – 96.09 (сфера послуг); 01.11 – 01.50 (сільське господарство)
5.	Розмір підприємства	Довідник ознак розміру підприємств	незалежно від розміру
6.	Ознака економічної діяльності	x	активне
7.	Додаткові критерії (цільова ознака основи вибірки)	x	обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) або чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) > 0, крім підприємств, які відносяться до класу 64.19 за КВЕД та містять у назві слово "банк"

3. На основі підготовленої сукупності одиниць формуються один раз на п'ять років вибіркової сукупності одиниць відповідно до Методики формування вибіркової сукупностей одиниць для обстежень ділової активності підприємств за видами економічної діяльності [12]. З другого по п'ятий рік здійснюється ротація одиниць у вибіркової сукупності за рахунок:

підприємств, які не звітували у звітному році;
неактивних підприємств у вибіркової сукупності одиниць;
підприємств, які змінили ознаки територіальної належності, основного виду економічної діяльності або розміру підприємства за законодавством.

4. Сформовані та затверджені на державному рівні сукупності одиниць надсилаються в електронному форматі до територіальних органів Держстату у визначений технологічною програмою державних статистичних спостережень термін для організації робіт з інформування респондентів про їх залучення до участі у державному статистичному спостереженні та забезпечення звітно-статистичним інструментарієм.

5. Для збору інформації згідно з рекомендаціями щодо організації та проведення ОДАП, сформульованих у Гармонізованій програмі ЄС [19], можуть використовуватися такі засоби зв'язку, як пошта, факс, телефон та електронна пошта.

6. Одержана від респондентів первинна інформація перевіряється на рівні територіальних органів Держстату: проводиться контроль на повноту введення інформації та логічні контролю первинних даних. У разі виявлення помилок первинна статистична інформація опрацьовується з респондентами, коригується та заноситься до бази даних. Первинні дані в електронному вигляді надсилаються каналами зв'язку на державний рівень для подальшого їх оброблення, аналізу та оприлюднення.

7. Відповідно до Гармонізованої програми ЄС [19] оброблення даних із анкет ОДАП передбачає застосування простого (незваженого) або зваженого підрахунку відповідей респондентів, отриманих у рамках цих обстежень.

7.1. У випадку простого (незваженого) підрахунку відповідей респондентів щодо показників з якісних характеристик здійснюється розрахунок частки респондентів, які надали відповідь на кшталт "більше" (P), "без змін" (E), "менше" (M), а також тих респондентів, які не відповіли на відповідне запитання анкети (N), у загальній кількості опитаних підприємств. У сумі ці частки дорівнюють 100%:

$$P + E + M + N = 100. \quad (5.1)$$

На основі отриманих часток розраховуються баланси (B) як різниця між часткою відповідей на кшталт "більше" та "менше":

$$B = P - M. \quad (5.2)$$

Стосовно кількісних показників, таких як рівень завантаженості виробничих потужностей (у відсотках) та забезпеченості замовленнями (у місяцях), здійснюється розрахунок середніх арифметичних значень.

7.2. У випадку зваженого підрахунку відповідей респондентів розрахунок показників здійснюється у два етапи. Первинна агрегація результатів передбачає зважування відповідей респондентів на квартальні запитання анкет у межах кожної страти за показником "Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)" (крім показників щодо змін кількості працівників, які зважуються за кількістю найманих працівників) за такою формулою:

$$D(h) = \frac{\sum c_i y_i}{\sum c_i} \cdot 100, \quad (5.3)$$

де $D(h)$ – показник державного статистичного спостереження по страті h ;
 y_i – відповідь респондента (окремо за кожним варіантом відповіді);
 c_i – обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) або кількість найманих працівників на рівні підприємства;
 i – підприємство у страті h .

У сумі середньозважені частки відповідей щодо оцінки змін показника дорівнюють 100%:

$$P + E + M = 100. \quad (5.4)$$

7.3. Особливістю обробки відповідей респондентів на запитання анкети для підприємств сфери послуг "У випадку підвищення попиту, чи можливо збільшити обсяг послуг, використовуючи наявні ресурси підприємства? Якщо "Так", то приблизно на ...%" є обчислення на їх основі поточної завантаженості потужностей X (у %), за такою формулою [20]:

$$X = 100/(1 + \alpha/100), \quad (5.5)$$

де α – відсоток можливого збільшення обсягу послуг.

7.4. Методи оброблення інформації щодо інвестиційних очікувань промислових підприємств на етапі первинної агрегації мають такі особливості:

показник щодо зміни (у %) проектних обсягів інвестицій (Z) у році t порівняно з попереднім роком ($t-1$) у межах кожної страти обчислюється з використанням даних державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції" за рік $t-1$ за такою формулою:

$$Z(t/(t-1)) = \frac{\sum I(t-1)_i \times k(Z(t))_i}{\sum I(t-1)_i} \times 100, \quad (5.6)$$

де $I(t-1)_i$ – обсяг капітальних інвестицій за попередній рік на рівні підприємства за даними державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції";

$k(Z(t))_i$ – коефіцієнт змін проектного обсягу інвестицій у році t до попереднього року ($t-1$) на рівні підприємства, який розраховується за такою формулою:

$$k(Z(t))_i = \frac{I(t)_i}{I(t-1)_i} - 1, \quad (5.7)$$

де $I(t)_i$ – проектний обсяг інвестицій у поточному році на рівні підприємства за даними форми № 2К-П інв "Анкета для промислового підприємства (інвестиції)";

показник щодо зміни (у %) проектних обсягів інвестицій (Z) у році $t+1$ порівняно з попереднім роком (t) у межах кожної страти обчислюється за такою формулою:

$$Z((t+1)/t) = \frac{\sum I(t)_i \times k(Z(t+1))_i}{\sum I(t)_i} \times 100, \quad (5.8)$$

де $k(Z(t+1))_i$ – коефіцієнт зміни проектного обсягу інвестицій у році $t+1$ до попереднього року (t) на рівні підприємства за даними форми № 2К-П інв "Обстеження ділової активності промислового підприємства (інвестиції)";

розрахунок відповідей щодо цільового призначення інвестицій проводиться з використанням даних щодо проектних обсягів інвестицій у відповідному році пропорційно загальній кількості вказаних респондентом напрямів. У сумі середньозважені частки відповідей за усіма напрямками цільового призначення інвестицій дорівнюють 100%;

фактори, що впливають на інвестиції, представляються у вигляді балансів, розрахованих як різниця між часткою відповідей щодо стимулюючого впливу ("дуже стимулюючий" (SS), "стимулюючий" (S)) та обмеженого впливу ("впливає обмежено" (L), "впливає дуже обмежено" (LL)) за такою формулою:

$$B = (SS + 1/2 \times S) - (1/2 \times L + LL). \quad (5.9)$$

У сумі середньозважені частки усіх ступенів впливу ("дуже стимулюючий" (SS), "стимулюючий" (S), "не впливає" (F), "впливає обмежено" (L), "впливає дуже обмежено" (LL), "не знаю" (D)) по кожному фактору, що розраховуються з використанням даних щодо проектних обсягів інвестицій у відповідному році, дорівнюють 100%:

$$SS+S+F+L+LL+D=100. \quad (5.10)$$

7.5. Вторинна агрегація здійснюється з метою поліпшення якості даних вибіркового державного статистичного спостереження і передбачає коригування даних, отриманих у результаті первинної агрегації, за вагою відповідної страти залежно від характеру показника у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг), кількості найманих працівників або обсязі капітальних інвестицій за угрупованнями видів економічної діяльності, охопленими державним статистичним спостереженням. Як вагова структура за видами економічної діяльності використовуються відповідні дані державного статистичного спостереження "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" за рік $t-2$ (для результатів обстежень у січні, квітні року t) та за рік $t-1$ (для результатів обстежень у липні, жовтні року t), а також державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції" за рік $t-1$ (для результатів обстежень у квітні та жовтні року t).

Показник щодо зміни (у %) обсягу інвестицій у попередньому році ($t-1$) порівняно з роком $t-2$, передбачений Гармонізованою програмою ЄС і не включений до обстеження за формою № 2К-П інв "Обстеження ділової активності промислового підприємства (інвестиції)", розраховується на

підставі даних державного статистичного спостереження "Капітальні інвестиції" за відповідні роки.

8. Результати державного статистичного спостереження узагальнюються на державному рівні в таких розрізах:

8.1. У цілому по Україні.

8.2. За видами економічної діяльності за КВЕД:
у промисловості – з деталізацією, наведеною в графі 3 додатка 1, секції В, D, E – на рівні розділу;
у будівництві – на рівні розділу за КВЕД;
у роздрібній торгівлі – з деталізацією, наведеною в додатку 2;
у сфері послуг – на рівні розділу за КВЕД;
у сільському господарстві – групи 01.1-01.3 (рослинництво) та група 01.4 (тваринництво).

8.3. За основними промисловими групуваннями за ОПГ, наведеними в додатку 1.

8.4. За кількістю найманих працівників, осіб: 0-49, 50-249, 250-499, 500 і більше, 0-250, 250 і більше (лише для показників щодо інвестицій у промисловості).

8.5. Крім того, по кожному угрупованню видів економічної діяльності, охопленому державним статистичним спостереженням (крім сільського господарства), розраховуються індикатори ділових очікувань відповідно до Методики розрахунку індикаторів ділових очікувань згідно з вимогами розширеного спеціального стандарту поширення даних Міжнародного валютного фонду [11].

8.6. Показники, що поширюються за результатами державного статистичного спостереження, та їх деталізація наведені в додатку 3.

9. Сезонне коригування часових рядів за показниками державного статистичного спостереження здійснюється у програмному забезпеченні Demetra+.

10. Результати державного статистичного спостереження розміщуються на офіційному веб-сайті Держстату в розділі "Статистична інформація"/"Економічна статистика"/"Макроекономічна статистика"/"Тенденції ділової активності".

Дані державного статистичного спостереження можуть бути отримані користувачами шляхом безпосереднього виписування в порядку та на умовах, визначених Держстатом, а також відповідно до Порядку складання, подання та

розгляду запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Державна служба статистики України та/або її територіальні органи [15].

11. Строки проведення державного статистичного спостереження визначені планом державних статистичних спостережень, який затверджується розпорядженням Кабінету Міністрів України.

6. Конфіденційність

1. Політика у сфері захисту конфіденційної статистичної інформації забезпечується шляхом захисту первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення державного статистичного спостереження, а також статистичної інформації, на підставі якої можна визначити інформацію щодо конкретного респондента. При поширенні та захисті інформації виконуються вимоги Закону України "Про державну статистику" [3] стосовно конфіденційності даних та Концепції забезпечення статистичної конфіденційності [10].

2. Для цілей цього державного статистичного спостереження у випадках, якщо статистична інформація розрахована на базі занадто малої кількості підприємств (одне або два), зведені підсумки не оприлюднюються.

Директор департаменту
структурної статистики та статистики
фінансів підприємств Держстату

М. С. Кузнєцова

Додаток 1
до Методологічних положень з
організації державного
статистичного спостереження
"Стан ділової активності
підприємств"
(пункт 8 глави 5 розділу III)

Агрегації
для угруповання показників державного статистичного спостереження
у промисловості за ОПГ відповідно до Гармонізованої програми ЄС

Назва агрегації	Позначення агрегації відповідно до Гармонізованої програми ЄС	Коди видів економічної діяльності за КВЕД
1	2	3
Споживчі товари тривалого використання	CDUR	26.4, 26.7, 27.5, 30.9, 31, 32.1, 32.2
Споживчі товари короткострокового використання	CNDU	10.1-10.5, 10.7, 10.8, 11, 12, 13.9, 14, 15, 18, 20.4, 21, 32.3, 32.4, 32.9
Харчова промисловість та виробництво напоїв	FOBE	10.1-10.5, 10.7-10.8, 11, 12
Споживчі товари	CONS = CDUR+ CNDU	10.1-10.5, 10.7, 10.8, 11, 12, 13.9, 14, 15, 18, 20.4, 21, 26.4, 26.7, 27.5, 30.9, 31, 32.1-32.4, 32.9
Товари проміжного споживання (крім добувної промисловості та розроблення кар'єрів)	INTM	10.6, 10.9, 13.1-13.3, 16, 17, 20.1-20.3, 20.5, 20.6, 22-24, 25.5-25.7, 25.9, 26.1, 26.8, 27.1-27.4, 27.9
Інвестиційні товари	INVE	25.1-25.4, 26.2, 26.3, 26.5, 26.6, 28, 29, 30.1-30.4, 32.5, 33
Переробна промисловість	TOTA = CONS+INTM+INVE+19	10-33

Додаток 2
до Методологічних положень з
організації державного
статистичного спостереження
"Стан ділової активності
підприємств"
(пункт 8 глави 5 розділу III)

Агрегації
для угруповання показників державного статистичного спостереження
у роздрібній торгівлі відповідно до Гармонізованої програми ЄС

Назва агрегації	Позначення агрегації відповідно до Гармонізованої програми ЄС	Коди видів економічної діяльності за КВЕД
1	2	3
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	—	45
Торгівля автотранспортними засобами	MVS	45.1
Технічне обслуговування автотранспортних засобів і торгівля приладдям до них	MVRM	45.2-45.4
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	—	47
Роздрібна торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	FBT	47.1, 47.2, 47.8
Роздрібна торгівля паливом	FUEL	47.3
Роздрібна торгівля іншими товарами	OTHERS	47.4-47.7, 47.9
Роздрібна торгівля	TOTR	45, 47

Додаток 3
до Методологічних положень
з організації державного
статистичного спостереження
"Стан ділової активності підприємств"
(пункт 8 глави 5 розділу III)

**Показники, що поширюються за результатами державного
статистичного спостереження, та їх деталізація**

Найменування показника	Розрізи		
	за КВЕД	за ОПГ	за кількістю найманих працівників
1	2	3	4
Оцінка поточного стану підприємств стосовно: обсягу виробництва продукції; запасів; замовлень/попиту; кількості працівників; конкурентної позиції; оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку стосовно: обсягу виробництва продукції; замовлень/попиту; цін на продукцію/роботи/послуги; кількості працівників; конкурентної позиції	сільське господарство – групи 01.1-01.3 та група 01.4; промисловість – з деталізацією, наведеною в графі 3 додатка 1, секції В, D, E – на рівні розділу; будівництво – на рівні розділу; роздрібна торгівля – з деталізацією, наведеною в додатку 2; сфера послуг – на рівні розділу	промисловість – з деталізацією, наведеною в додатку 1	–
Оцінка впливу факторів, що стримують діяльність підприємств	сільське господарство – групи 01.1-01.3 та група 01.4; промисловість – з деталізацією, наведеною в графі 3 додатка 1, секції В, D, E – на рівні розділу; будівництво, сфера послуг – на рівні розділу	-//-	–

1	2	3	4
Завантаженість виробничих потужностей	промисловість, будівництво, сфера послуг – на рівні розділу	промисловість – з деталізацією, наведеною в додатку 1	–
Забезпеченість замовленнями	промисловість, будівництво – на рівні розділу	-//-	–
Інвестиційні очікування у промисловості	на рівні секції	-//-	0-49, 50-249, 250-499, 500 і більше, 0-250, 250 і більше осіб
Напрями цільового призначення інвестицій у промисловості	-//-	-//-	-//-
Індикатори ділових очікувань: індикатори ділової впевненості у промисловості, будівництві, роздрібній торгівлі, сфері послуг, сфері фінансових послуг; індикатор споживчої впевненості; індикатор ділового клімату; індикатор економічних настроїв	–	–	–

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
3. Закон України "Про державну статистику" від 17.09.1992 № 2614-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>.
4. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
5. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
6. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату України від 29.12.2009 № 498 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/glos.htm.
7. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Класифікація інституційних секторів економіки, затверджена наказом Держстату від 03.12.2014 № 378. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Класифікація організаційно-правових форм господарювання, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 28.05.2004 № 97 (зі змінами) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/nac_kls/op_dk002_2016.htm.
10. Концепція забезпечення статистичної конфіденційності, затверджена наказом Держстату від 28.07.2015 № 180 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Методика розрахунку індикаторів ділових очікувань згідно з вимогами розширеного Спеціального стандарту поширення даних Міжнародного валютного фонду, затверджена наказом Держстату від 07.12.2017 № 319 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
12. Методика формування вибіркової сукупності одиниць для обстежень ділової активності підприємств за видами економічної діяльності, затверджена наказом Держстату від 31.12.2013 № 427 [Електронний ресурс] –

Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/427/met_polog.zip.

13. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15.02.2017 № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2017/41/41_2017.htm.

14. Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, затверджені наказом Держкомстату від 16.12.2009 № 481 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/edrpoу/prso.htm>.

15. Порядок складання, подання та розгляду запитів на публічну інформацію, розпорядником якої є Державна служба статистики України та/або її територіальні органи, затверджений наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.02.2013 № 140 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/publ_inf/npb/nakaz_140/poryadok.htm.

16. Пугачова М. В. Використання методів розвідувального статистичного аналізу для інтерпретації даних кон'юнктурних обстежень/М. В. Пугачова// Статистика України. – 2001. – № 3. – С. 26-33.

17. Пугачова М. В. Методологічні засади статистичного моніторингу ділової активності підприємств: моногр./Пугачова М. В. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2007. – 535 с.

18. Business Tendency Surveys: A Handbook. – Paris: OECD, 2003. – 130 p. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/std/leading-indicators/31837055.pdf>.

19. The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys: User Guide. – Brussels: European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs, 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/bcs_user_guide_en.pdf.

20. New question on capacity utilisation in the services sector: State of play, analysis of results from July 2011 to October 2013 – Christian Gayer (European Commission) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/workshops/2013/ec-ecfin_c.gayer_-_cu_in_serv_nov_2013_bcs_workshop_gayer_paper.pdf.